

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.00.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. večer. Inzerati: enostopna petitvristica 80 vin., pogojen prostor, poseljena in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.
Reklamacije hitla so poštne proste.

Stev. 548.

V Ljubljani, v petek dne 4. aprila 1913.

Leto III.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in stane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:	
celoletna	K 21.00
polletna	10.80
četrtletna	5.40
mesečna	1.80

Za Nemčijo:	
celoletna	K 26.40
polletna	13.20
četrtletna	6.60
mesečna	2.20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Že zopet hujskajo!

Takozvana Evropa, ki ni v resnici nič drugega kakor družba slabotnih ekscelenc s poslaniškimi naslovi, je sklenila, da odjadra nekoliko ladij raznih velesil v Jadransko morje. pred črnogorsko obrežje, in da tam podemonstrirajo, ker ni hotel Nikola ubogati gospoda grofa Berchtolda, tega velikega zaščitnika še neporojene Albanije, človekoljubnega nasprotnika bombardiranj in prijatelja šifriranih depeš. Demonstracija je bila sklenjena v Londonu; kolikor je mogoče razbrati iz zmede vesti, prihajajočih iz evropskih glavnih mest, je pa to tudi vse, kar je bilo sklenjeno. Že to je bil očitno težak porod. Kajti sloga takozvane Evrope je slabotnejša stvar od japonske hiše; to lahko odnese veter, evropska sloga pa se boji vsakega diha. Odkar se je začela na Balkanu razvijati tragedija, ki se zaključuje s koncem evropske Turčije, se svetovni mir trese kakor pes ob nezakurjeni peči in revež se ne upa nikamor ganiti, ker se mora neprenehoma bati, da stopi ali sede na nasajene bajonete. Ohraniti ta mir, je bila tem težavnejša naloga, ker vseokrog mrzoli perversnih značajev, ki mu z naslodo strežijo po življenju. Kdor je zasledoval vse diplomatično počenjanje zadnjega pol leta, je prav dobro opazil, da sedi ubogi angležek miru na sodu smodnika, okrog katerega neprenehoma švigajo iskre; in nekočkrat se je že zdelo, kakor da se je vsebina v sodu vnela.

Pred kratkim pa je dobil svet, ki si ne želi vojne, nekoliko tolažbe. Polkovnik princ Hohenlohe je bil s pismom avstrijskega cesarja v Peterburgu, in ko se je vrnil in ko so se diplomatje s težkim trudom domenili, kako se zapiše, kar si imajo povedati, smo slišali, da navdala avstrijskega cesarja in ruskega carja predvsem skrb za ohranitev miru, ki je glavni smoter obeh vladarjev.

Mnogo prs se je takrat oddahnilo; kajti beseda dveh takih vladarjev odtehta kaj. V Avstriji pa je bilo zlasti važno, da so patriotje dobili razumljiv migljaj. Patriotje so namreč včasih zelo nevarna družba, ker se jim tupatam zazdi, da morajo misliti s svojo glavo. Kadar se to zgodi, se je bati vsega; zakaj misli iz teh glav so strah in trepet vsaki zdravi pameti. Javno obvestilo, da hoče tudi avstrijski cesar ohraniti mir, je pa dajalo direktivo; pravi patriot je lahko spoznal, da je njegova naloga miroljubnost.

Nekaj časa je bilo videti, kakor da so gospodje razumeli. Ob severozapadni meji se je

res pričela demobilizacija in rožljanje s sabljami je nekoliko utihnilo.

Alit udi ta čas pripada že preteklosti. Grof Berchtold se je razburil zaradi Skadra, in vsemu svetu pripoveduje, da Avstrija ne more pa ne more prepustiti tega mesta Črni Gori. Zakaj ne more, nam je pač še danes neznan. In zdi se nam, da je tudi gospod grof Berchtold šele prav pozno spoznal, da bi bilo grozno in strašno, če bi Črnogorci dobili Skader, katerega jim je pravzaprav slavna Evropa že enkrat obljubovala. Ko so Črnogorci začeli oblegati Skader, nismo nič slišali tistih protestov, ki so se zadnje čase množili kakor gobe v jeseni. Včeraj je neki rimski list pripovedoval, da je bila Avstrija — to se pravi grof Berchtold — pripravljena prepustiti Skader Črni Gori, ako bi za to dosegla »rekompensacijo«. In zdaj se spominjamo, da je bilo po zini govora o Lovčenu, o gori, ki dominira Cetinje in o kateri so takrat pravili, da jo Avstrija potrebuje zaradi Kotora. Pisali so se članki o tej stvari, preteklo pa je precej časa, preden se je tiskovni urad zunanjega ministrstva ki je sicer čudovito ambiciozen, zganil in dejal, da ni na stvari nič. Takrat, ko je prišla izjava, gotovo ni bilo govora o Lovčenu; s tem pa ni rečeno, da je ta kombinacija vendar eksistirala, da pa je splavala po vodi.

Vsekakor je gotovo, da se dolgo dolgo nismo vznemirjali zaradi Skadra. Zato se tudi ni čuditi, da marsikdo v Evropi še danes ne razume, zakaj se moramo tako krčevito zoperstavljati črnogorski osvojitvi tega mesta. Sklep londonske konference, da se Skader pripoji Albaniji, ni zrastle iz evropskega prepričanja, ampak je bil le koncesija »Avstriji« zaradi ljubega miru. In ker je dal Nikola kljub temu še dalje streljati na Skader, je dosegel grof Berchtold še to koncesijo, da se izvrši proti Črni Gori demonstracija.

Z veliko vneto in z veliko slogo ni bil storjen ta sklep. In komaj je bil storjen in so avstrijske ladje odplule proti črnogorskim skalam, se je oglasila Anglija, da posvari Avstrijo, naj ne dela ničesar na lastno pest. Zakaj »Evropa« ni sklenila vojne proti Črni Gori in ni dala Avstriji nobenega mandata.

Ali vojnim hujskačem na Dunaju ne da žilica miru. Parkrat v dobi balkanske vojne so podle duše mislile, da se jim bo posrečilo zaplesti državo v take zmešnjave, iz katerih ne bo izhoda drugače kakor z mečem. Tuli so že tolovaji, ko se je pletla zloglasna Prochaskova afera. In kljub temu, da so takrat dobivali take po zobeh, da je brnelo po vsej Evropi, so potem še parkrat poskušali svoje lopovščine, dokler ni prišlo do demobilizacije v Galiciji in do znanih krepkih izjav, ki so jim zaprle sapo.

Zdaj pa se zopet oglašajo. Demobilizacija proti Črni Gori je rokovnjačem vse premalo. Vojno hočejo! Zdaj, mislijo, da je prišel njih čas. In na čelu te zalumpane druhalje je dunajska krščansko socialna »Reichspost«, ki že po božjo računa, s kakšnimi sredstvi se bo treba vojskovati in kako visoko se ima ceniti vojska »sovražnika«.

»Reichspost« je čunja, ki sama po sebi ne zasluži nobene pažnje. To trobilo spada med najneznajnejše, najpodlejše liste v velikem gozdu nepoštenih listov v Avstriji. Ali znano je, da odlegajo v tem slabo dišečem gnezdu tudi taki elementi svoja jajca, ki imajo žal dosti vpliva na našo nedemokratično politiko. Zato je volno hujskanje, naj prihaja iz katerih koli ust, pomembno, ter kaže, da naloge prijateljev miru še nikakor niso končane. In vnovič je treba povedati na ves glas, da ljudstvo noče vojne, tudi zaradi Skadra ne!

čena, mož je naročen na list in plačuje redno svoje organizacijske prispevke. 365 K × 2 = 730 K. Toliko velja poleg 58 K 76 vinarjev in 45 K 76 vinarjev za vino njegova prehranitev, skupaj torej 834 K 52 vinarjev, k temu pride še za provizijski sklad in stanarino 64 K, ostane torej 213 K 48 vinarjev za vse ostale potrebe družine. Premalo bi bilo za te potrebe, če ne bi zašluzila njegova žena na leto s klekanjem 250 do 300 K, to se pravi, da sedi sklonjena 2500 do 3000 ur nad delom. Ta račun rudarja, ki ima malo otrok, ki je vester in ki živi v popolnoma urejenih razmerah, podpira mojo trditev, da so mezdre idrijskih rudarjev prenizke za življenje rudarskih družin. Zadostne mezdre, ki so pogoj delavskega zdravja, bi se spodobile v vzornem obratu, za kakršnega se izdaja idrijski rudnik.

Pritožbe.

Sedaj hitro h koncu, čeprav so mi vrli idrijski rudarji še toliko reči položili na dušo. Idrijski učitelji (c. kr. rudniška ljudska šola) imajo kot uradniki 10. činovnega razreda pač uniformo in sabljo, ampak slabe prejemke kranjskega učiteljstva: na najnižji stopnji učitelji 1550 K poleg starostne doklade 100 K in osebne doklade 250 K, učiteljice 1240 K in 240 K doklad. Vrh tega prenapolnjeni razredi! Najvišji prejemek, ki ga more doseči učitelj, je 3200 K s šestimi starostnimi dokladi, če postane ravnatelj. Uradniki 10. činovnega razreda pa imajo brez aktivitetnih doklad 2200 do 2800 K v krajih izpod 10.000 prebivalcev (tak kraj je Idrija) in 480 K aktivitetnih doklad. Torej samo šolski

Zakon človeškega dela.

(Dalje.)

II.

Živo silo ovladujejo trdni, neomajni zakoni kakor ostale prirodne sile. Na njej se pojavljajo le v posebni, organsko-fiziološki obliki, v višji obliki kakor na navadni mrtvi sili, ki je podrejena mehansko-fizičnim zakonom.

Stroj dela s stalno in enakomerno hitrostjo in produktivnostjo, da je uspeh njegovega dela vedno v enakem razmerju z množino dela. V desetih urah napravi n. pr. stroj ravno desetkrat toliko kot v eni uri. Skrčenje delovnega časa in pomnožitev izdatkov za stroj ob enaki konstrukciji zmanjšata njegov uspeh in podjetnikov dobiček. Drugače pa je z živo silo človeka, ki je odvisna od njegovih prirodnih sil, od stanja vsega njegovega organizma. Ob enakih proizvodnih sredstvih (orodju, strojih itd.) je tem intenzivnejša, tem izdatnejša in tem cenejša, čim boljše in kulturnejše so razmere, v katerih živi delavec. Merodajne so i dolgotrajno delovnega časa ter zdravstveni pogoji njegovega dela i mezdni pogoji, oziroma konsumna sila ter umska stopnja.

Splošno znano je, da nesvoboden delavec, zlasti suženj, mnogo slabše in torej razmeroma tudi dražje dela nego prost mezdni delavec: tisto kakor oni izvrši ta z manj kot tretjino kapitala, t. j. izdatkov za delovno silo. En svobodni kosce nakosi toliko kot dva, trije nesvobodni. Ob svobodnem delu rodi rž osmerno in pol, ob nesvobodnem daje trojno žetev, ječmen deveterno in tri četr, oziroma četvero, oves osmerno, oziroma dvojno do trojno. Večji pridelek svobodnega dela in ne svobodnjaško navdušenje ali ljubezen do bližnjika je svoj čas povzročil prostovoljno odpravo suženjstva. Iz teh sebičnih nagibov se je n. pr. francosko plemstvo v revolucionarni noči 4. avgusta 1789 tako lahko odrekli fevdalnih predprav in pozneje še marsikateri fevdalni gospod.

Takisto je produktivnost tem višja, čim večja je prostost meznega delavca, t. j. čim več ima prostega časa za telesno okrepčanje in za izobrazbo duha. Povsod se je pokazalo, da skrčenje delovnega časa budi duhovne potrebe: delavci snujejo knjižnice, čitalnice, obiskujejo ljudska vseučilišča, umetniške šole itd. Tak delavec se vrača na delo v vsakem pogledu čilejši, z bolj svežo in z večjo zalogo telesnih in duhovnih sil in inteligence, dela z večjim veseljem in pazneje, z večjim naporom svojih sil in svoje volje in proizvaja tako vzlic zmanjšanju števila delovnih ur toliko ali pa še več kot prej ob daljšem delovniku. Kar se izgubi na času delujoče sile, bogato poplača ni stopnja. Po splošno veljavnem in splošno razumljivem zakonu, da je delovna sposobnost kakor tudi intenzivnost žive sile v obratnem razmerju z delovnim časom.

Na mednarodnem kongresu za delavske bolezni 1906 je pokazal Plevacini, da po eksperimentalnih izkušnjah pri ročnih kakor tudi pri umstvenih delavcih prav znatno poljema proizvodnja krivja (kriva črta) zadnjo uro pred poldnem in pred večerom. Rezultat znanstvenega raziskovanja se natanko ujema s praktičnimi izkušnjami. Prvič je v ponovnih slučajih dognano, da se z delom čez čas — vzlic priganjanju paznikov, niti s premijami — ne dajo trajno dosegati večji uspehi. Narobe. Ker se utrujenost enega dne vleče v prihodnji dan, ne redko uspeh celo peša. Tako n. pr. se v selfaktorski predilnici, kjer delajo tri mesece vsak dan po eno uro čez čas, delovni uspeh ne pomnoži za 9.1 odstotkov, temveč upade za 0.9 odstotka. Nadalje kaže obrtna in poljedelska nezgodna statistika prav razločno pojevanje

napetosti v teku delovnega tedna in delovnega dne. Največ nezgod je ob sobotah (ali ob nedeljkah, če se nedeljski počitek slabo izkoristi) in po dnevih urah dopoldne med 9. in 12. popoldne med 3. in 6. Ob enakih okolnostih pojava s telesno utrujenostjo pozornost in napekost volje. Zatorej lahko formuliramo omenjeni zakon tako, da je delovna sposobnost človeške sile v direktnem razmerju s svežostjo in z razpoloženjem človeka, ker se delovni proces razvija ob spremstvu ali kontroli zavesti, umskega in čustvenega življenja. »Z večjim pogumom delamo«, so izjavili angleški tekstilni delavci obrtnemu nadzorniku po uvedbi krajšega delovnika, »vedno imamo pred očmi nagrado, da se zvečer prej vrnemo domov. Živahen, vesel duh preveva vso tovarno, od najmlajšega do najstarejšega...« In navedeni zakon velja tako za delo od kosa v vseh oblikah, kjer kapital sam s tem plačilnim načinom skrbi, da odda delavec ob krajšem delovnem času v resnici več delovne sile, kakor tudi za delo s časovno mezdo. (Dalje prih.)

Naši otroci.

Nedavno je krožila po časopisju drobna notica — škoda bi bila zanjo, da bi se izgubila in pozabila. Na eni berlinskih ljudskih šol se je učitelj pogovarjal z otroki o pravičih in pogovor je nanesel tudi na kralja in na kraljico. Ko je predmet bil že izčrpan, je majhen deček plaho pomolil kvišku svoje prste in na učiteljevo vprašanje, kaj še ve o kralju, tiho odgovoril: »Pri kraljevihi ima vsak svojo posteljo!« Za njegovo otroško dušo je vrhunec bogastva, veličastva in razkošja — da ima vsak svojo posteljo, da ni prerivanja in ne nočnih bojev za odejo.

Veliko sramota naših dni so izdala zgovorna otroška usta! Kako se godi stotisočim proletarskim otrokom, ako je cilj njih želja, ideal njih hrepenec fantazije, njih predstava o kraljevskem razkošju — lastna postelja.

Točneje ne bi mogel nihče opisati tragedije proletarskega otroka! Zakaj tam, kjer ni postelje, tudi kruha ni in premoga manjka in otroci prezebajo po hladnih luknjah in drobnih prstih morajo kovati vinarje, da olajšajo staršem skrb. Zalostna podoba nevesele, brezupne mladosti se razgrne pred nami, ako zaslišimo, da otroška duša hrepeni po lastni postelji. Tam ni prešernega smeha in ne vriskajoče veselosti!

Mogotci in oblastniki sveta — današnji in jutrišnji... — zastopniki družbe in države si farizejsko zatiskajo oči in ušesa in stopajo mimo kričeče te otroške bede. Kaj vedo o otroškem delu — in mislijo, da so otroška pljuča iz jekla in da jim ne škoduje razbeljena sopara in ne otrovni plini in ne suhi prah! Grenke usode ljudi, ki nimajo doma ne strehe, ne poznajo — tudi lili na polju je nima! Nič ne vedo o strdajočih in zapuščenih sirotah!

Revni otroci so dandanašnji navezani na blagosrčnost visokorodnih dam in dvornih svetnikov. Ta in oni pomagata morda iz plemenitih nagibov. Ampak če podpira vlada, meščanska družba otroško pomoč, je ne podpira iz človekoljubja, zakaj tedaj bi pač imeli namesto zasebne dobrodelnosti državno oskrbo in predvsem postavko, ki bi prepovedovala otroško delo in ne le skromne dobrodelne zavode, ki so kakor kaplja v jezero. Za otroke se zanimajo, da služijo sebi. V svojih zavodih krote duha in izreajo sužnje. Proste, avtonomne osebnosti ne dramijo, ampak jo ubijajo. Na jarem navajajo otroke, izpod katerega jim starši že uhajajo.

Privatna dobrodelnost je za nič, ker dosega le malo peščico in napravlja videz, kakor

MAKS WINTER:

Živo srebro.

(Konec.)

Jedilni list rudarja.

Stanovanjsko sliko naj izpopolni jedilni list rudarja. Mož, ki se je že z zavestjo izpreobrazil k sistemu dveh otrok, ki se je naučil z železnost pridnostjo nemščine in ki mi za prvi poždrav, ko vstopim v njegov dom, pripelje štiri-letnega fantiča, katerega je bil že naučil štiri-letni nemški besedi, ima v svojem gospodinjstvu naravnost vzoren red. Vsak vinar dohodkov in izdatkov zabeleži. V letu 1912 ni zamudil niti enega šihla, sploh še nobenega, razen če je bil bolan. Njegova mezda je znašala 1112 kron, v bratovsko skladišnico je vplačal 33 K 33 vinarjev, za stanarino je dal 30 K, prispevki organizaciji pa 72 vinarjev. V jeseni nakupi za gospodinjstvo slanino, zelja in repo, vsak dan računa na gospodinjske izdatke po 2 kroni in vsako nedeljo si privoščiti liter vina za 88 vinarjev. 32 kilogramov slanina ga velja 53 K 76 vinarjev (1 kg 1 K 68 vinarjev), zelja kupi za 5 K. Sedaj njegov jedilni list. Začenja z nedeljo. V nedeljo kupi pol kilograma govejega mesa, od katerega ima juho za nedeljo in ponedeljek. V nedeljo ima kot prikuho k mesu zelje, krompir, solato ali kaj drugega. V ponedeljek poleg juhe repo ali zelje. V torek: zelje in polenta. V sredo: ječmenček in nekoliko svinjske glave. V četrtek: fižolova juha in rezance. V petek: »žlikrofi«. V soboto: repo in polento. Zvečer in zašihito kavo in kruh. Vsa družina je čedno oble-

čena, mož je naročen na list in plačuje redno svoje organizacijske prispevke. 365 K × 2 = 730 K. Toliko velja poleg 58 K 76 vinarjev in 45 K 76 vinarjev za vino njegova prehranitev, skupaj torej 834 K 52 vinarjev, k temu pride še za provizijski sklad in stanarino 64 K, ostane torej 213 K 48 vinarjev za vse ostale potrebe družine. Premalo bi bilo za te potrebe, če ne bi zašluzila njegova žena na leto s klekanjem 250 do 300 K, to se pravi, da sedi sklonjena 2500 do 3000 ur nad delom. Ta račun rudarja, ki ima malo otrok, ki je vester in ki živi v popolnoma urejenih razmerah, podpira mojo trditev, da so mezdre idrijskih rudarjev prenizke za življenje rudarskih družin. Zadostne mezdre, ki so pogoj delavskega zdravja, bi se spodobile v vzornem obratu, za kakršnega se izdaja idrijski rudnik.

ravnatelj ima resnične prejemke 10. činovnega razreda, 1550 K plače, je pa pod najnižjo stopnjo 11. činovnega razreda brez vsake doklade. Čemu torej »flanc« 10. činovnega razreda. Ali mar potrebuje tudi Avstrija »hužarske vrvice«?

Delavci pa tožijo, da morajo ob času razvedrila zahajati v beznice, in uradniki tožijo, da pijo delavci preveč žganja. Sredi mesta pa stoji gledališče iz časov Marije Terezije, ki je delavcem na papirju pač na razpolago, ki ga za zamorejo le redkokdaj uporabljati, ker je le aktivnim rudarjem dovoljeno, da smejo v njegovih prostorih govoriti, predavati, čitati, uprizarjati igre. Župan (upokojen rudar) ne sme v gledališču govoriti, podžupan sme. Tako je to darilo rudniškega ravnateljstva delavcem — gledališče je bilo prej izključno le za uradnike — brez pomena za delavce. Dvornega svetnika Bileka je pač vodila dobra misel, da ne sme pritisniti delavcev ob steno. Ali igre in predavanja brez širše javnosti in pokrivanja stroškov iz lastnega žepa so brezsmiselne. Tako ostaja delavcem poleg pičlega kruha kot »višji užitek«, kot »circenses« (igre) Rimljanov le beznica ali pa žganje doma. S predajo gledališča upravi krajevnega delavskega odseka, v katerem bi bil lahko zastopan tudi rudnik, bi se napravilo nekaj dobrega brez stroškov, toliko dobrega, kakor s pametno razsodbo upravnega sodišča v neki drugi zadevi. Pred petimi leti so sklenili socialni demokratje in liberalci v občinskem odboru zgradbo ljudske čitalnice in so tudi z delom že pričeli, a nekega dne je oblast prepovedala nadaljno delo. Stavba, napol dodelana, brez strehe, razpadla, med tem se mora na pro-

test klerikalcev se izpodbiti na zadnjem mestu. Vse instance so se uklonile sovražni zapovedi klerikalcev; ali bo tudi upravno sodišče potrdilo zločinsko krivico, ki odreka po kulturi hrepenecim izobraževalna sredstva? Bomo videli.

Še nekaj. Idrija je od vsega sveta odrezana. Država se vozi v Idrijo še s polževo pošto. Štiri ure vožnje s pošto od Logatca ob južni železnici in šest ur od Sv. Lucije na bojnijski progi državne železnice. Zaseben podjetnik je napravil avtomobilno zvezo med Idrijo in Logatcem s poldrugourn vožnjo. Krasna cesta skozi dolino Idrije v dolino temnozeleno Soče pa čaka še rešitve. Že leto dni leži v trgovinskem ministrstvu predlog novega župana sodruga Štravsca za avtomobilno zvezo med Idrijo in soško dolino — ali doslej še nima mesto odgovora. Uradni »šimel« in avtomobil — kakšno nasprotje! Morda ga vzpodbode gospod Schuster pl. Bonnot. Čas bi bil, da zaveže svez tok čez Idrijo, državi v korist, ki zajema tam milijone, prebivalstvu in mestu v dobrobit, ki daje svoje najboljšje moči, da služi splošnosti.

* Sodr. Winter se je glede na učiteljske plače primerila z avstrijskimi. Učiteljske plače v Idriji so razčlenjene na štiri razrede; proviziorna plača znaša 500 K, definitivna plača za četrti razred 1300 K temeljne plače in 200 K aktivitetne doklade, torej skupna definitivna plača za 4. razred 1200 K, potem pa petletnice po 100 K. Za 3., 2. in 1. razred so plače seveda višje.

da je storila vse. Odpomoč mora priti od splošnosti: od države, od dežele in od občine. Ne le da imajo večjo možnost in priložnost, da zaje-
mejo izvršek novih dohodkov, tudi dolžnost imajo, dolžnost s stališča kapitalistične države in njenih militarističnih interesov, da skrbijo za najdragocenejši zaklad družbe.

Na to dolžnost opozarjati družbo, brez pre-
stanka trkati na nje leno in zaspano vest, to je naloga našega boja za proletarsko mladino; predvsem drzati, da se končno vendarle en-
krat sklene zakon za varstvo otrok, ki bi pre-
povedal otroško delo.

Bos je ugovor, da bi starši ne mogli potem
prerejati svojih otrok. V Švici, na Nemškem in
na Angleškem, kjer se je zakonodaja pobrigala
za otroka, se niso nikjer pokazale zle posledice.
Če je staršem odpadel del dohodkov, so z oja-
šenjem strokovne organizacije nadomestili iz-
gubo in vzeli tam, kjer imajo pravico terjati.
Pri nerazviti mladini je nimajo!

Ljubljana in Kranjsko.

— **Nečedna kapitalistična zvijača pri kana-
lizacijskih delih.** (Na naslov kanaliza-
cijskega odseka.) Kanalizacijska dela je
od mestne občine prevzela tvrdka Rella
& Neffe. Kakor znano, je na zahtevo sodr. Et-
bina Kristana v občinskem svetu sprejel kana-
lizacijski odsek v pogodbo določilo, da se
mora podjetnik v prvi vrsti ozirati na domače
delavce, in pa minimalno mezdo 3 K. Tvrdka
Rella & Neffe je pogodbo podpisala in pogoje
priznala. Kako se jih drži, je razvidno iz teh-
le podatkov: Zaposlenih je pri tvrdki sedaj 140
delavcev. Od teh zasluži 123 delavcev na dan
2 K 40 v do 3 K 20 v; ostali — tehnično osebje
— zasluži po 4 K, nekateri tudi več. Da se
tvrdka Rella & Neffe ogne pogodbi, je segla po
nepošteni zvijači; najela je subvtrdco Seravalli
in Pontello. Ta tvrdka, ki izvršuje od mesta
firme Rella & Neffe oddana kanalizacijska dela,
ima zaposlenih 68 delavcev; od teh jih 38 za-
služi na dan po 2 K 60 v do 2 K 90 v, 17 od 2 K
40 v do 3 K 20 v in tri osebe celo manj kot
2 K na dan. Od 68 delavcev jih je 52 iz Italije.
— **Naloga mestne občine, oziroma kanaliza-
cijskega odseka je, da odpravi škandalozne de-
lovne razmere v strugi Ljubljane in da opo-
zori tvrdko Rella & Neffe z vsem poudarkom
na pogodbeno dolžnost. Ako tvrdka oddaja pre-
vzeta dela drugemu podjetniku, se sme ta od-
daja izvršiti le pod pogoji, ki jih je mestna ob-
čina postavila. Ne gre, da bi podjetnik pri mest-
nih delih tako nekrščansko odiral zaposlene de-
lavce in se ogibal prevzetih dolžnosti s takimi
prozornimi zvijačami. Naloga kanalizacijskega
odseka je, da napravi kar najhitreje red. V krat-
kem začne tvrdka delati z večjim številom de-
lavcev, ko bo zidovje izgotovljeno — sedaj po-
čiva delo med franciškanskim mostom in Bre-
gom zaradi varnosti obrežnih hiš; — mestna
občina mora podjetje prav resno opomniti na
pogodbo in se zavzeti za nezaslišano izjemane
delavce!**

— **Birma in socialisti.** (Dopis z Viča.) Naši
franciškanski patri so kakor purani; rdeča
barva jim gre močno na živce in se celo pri ne-
nedeljskih pridigah fantazirajo pobožni očeti o
— rdečih kravatih. Ta mesec je na Viču birma.
Naj sodi človek o birmi, o Miklavžu in drugih
takih rečeh kakorkoli, to je gotovo, da so te reči
otrokam na veselje in starši pošiljajo otroke k
birmi, da jim napravijo to veselje, ki prinese
birmancu po navadi srebrno uro ali pa vsaj sre-
brn tolar. Izberanje in iskanje birmanskih ho-
trov je za starše zmerom neprijetna reč, ki jo
pa store otrokom na ljubo. Pri tem jih malo
zanima, ali je boter socialist ali karkoli: da je
le poštnjak. To pa našim patrom ne gre v po-
božne butice in mislijo, da brezverski rdečkarji
ne smejo otrokom pomagati do srebrne ure ali
do srebrnega tolara. Začeli so socialistične
botre po vrsti odklanjati. G. Campo opozarjamo
samo na to, da se bo med farovski kimavci
le težko našlo zadostno število botrov. Nas si-
cer to preveč ne boli, tem manj, ker vemo, kaj
je vzrok tej gonji proti socialističnim botrom:
Socialistični groši ne drče preveč radi v far-
ško bisago lu stanovanec viškega farovža se
je lotil strah, da se bo premalo nabralo, če bodo
ti preklicani rdečkarji birmo vezali. Zato proč
z njimi! Se poznamo. — Eden, ki se zanima.

— **Podružnica kovinarjev** priredi v nede-
ljo 6. t. m. ob pol 10, ur. dop. mesečni shod, v
salonu pri »Perlesu«. Dnevni red je zelo va-
žen. Poroča sodr. J. Mihevc iz Trsta. Kovinarji,
udeležite se shoda vsi do zadnjega.

— **Slovensko gledališče.** Buchbinderjeva
burka »On in njegova sestra« je snoči prav do-
bro zabavala občinstvo, ki se je odzvalo vabilu
igralcev in prišlo v precejšnjem številu na njih
benefico. Igra nima nobene kdove kako globoke
ideje, pač pa je spretno koncipirana, ter daje
do konca mnogo prilike za smeh. Nastopi igral-
cev v parterju, v loži, na balkonu, v orkestru
niso sicer presenetljiva iznajdba avtorja. Take
trike so imele tudi razne starejše komedije, ali
občinstvo se izvrstno zabava, če je naenkrat
samo sredi igre in takorekoč sodeluje. V tem
zmislu je bil torej snočni večer prav uspešen.
Igralci so bili v svojem elementu, vsled česar
je bila vsa igra živahna, kakor je malokdaj vi-
dimo na našem odru. V osredju sta stala gđca.
Vera Danilova, »njegova sestra«, in g. Povh,
»on«, njen brat, ces. kr. pismošojca, oba sta
igrala prav od srca. Dobri pa so bili tudi ostali,
izmed katerih naj primeroma imenujemo gospo
Bukšekovo, gospo Kreisovo, gg. Buškega, Skr-
binška, Molka, Pečeka . . . Bilo jih je mnogo
na odru, no, gledališkega lista nam menda ni
treba prepisavati. Po drugem aktu se je odda-
ljalo tudi cvetje. Tako je torej sezona definitivno
zaključena. Vidimo se zopet v jeseni. Upajmo,
da bodo medtem premagane te in one težave
in da se prične tudi v našem gledališču na-
posled nova doba.

— **Začasno odpustanje na dopust preki-
njeno.** Uradni list poroča: Ker obstajajo zelo
slabe razmere glede na stanje vojaških čet, se
moštvo letnika 1910 predčasno ne bo dovolje-

val dopust in se tisti vojniki letnika 1910, ki so
na dopustu, vpokličejo zopet pod orožje.

— **Razredna loterija.** Prvo srečanje raz-
redne loterije se vrši 7. ali 8. oktobra. Privatnih
kolektorjev bo kakih 150, razpečevanje pre-
vzamejo banke in kolektorji.

— **Zdravstveno stanje mestne občine ljub-
ljanske.** Novorojenih je 18, mrtvorojenih 1,
umrlo jih je 28, in sicer 9 tujcev in 19 domači-
nov. Umrli so za otročico 1, za jetiko 6, med
temi dva tujca, za nezgodami 3 in ostali za
različnimi boleznimi. Oboleli so za otročico 1
in za vrtico 2.

— **Umrli so v Ljubljani:** Anton Mušič, bivši
zidarski pomočnik, 35 let. — Josip Markič,
ubožec, 83 let. — Ignacij Ribnikar, čevljar, 46
let.

— **V mestni klavnici** so zaklali od 16. do
23. marca 61 volov, 5 bikov, 6 krav, 126 praši-
čev, 205 telet, 36 kostrunov in 230 kozličev;
vpeljali pa so 118 kg mesa, 2 prašiča, 88 telet,
1 kostruna in 32 kozličev.

— **Samomor v šentpeterski vojašnici.** V
sredo zvečer okrog 8. se je ustrelil prostak prve
kompanije domačega pešpolka Janez Srna,
doma iz Zagorice pri Bledu. Ustrelil se je z vo-
jaško puško in bil takoj mrtev. Janez Srna je
prišel k vojakom leta 1907, služil nekaj časa,
potem pa dezertiral. Po dveh letih odsotnosti so
Srni prisodili 8 mesecev, katere je predsedal v
garnizijskem zaporu. Po prestani kazni je bil
pridružen kot izučen krojač krojaškemu oddelku.
Tu je vršil svoj posel za svojo kompanijo prav
pridno. Pač pa je prerad pil žganje. Tudi včeraj
popoldne so se videli na njem znaki preoblega
zavzitega žganja. Popoldne se je vlegel na svojo
posteljo ter izjavil, da je »marod« in da ne
more danes delati. Tovariši so ga pustili in se
niso brigali zanj. Zvečer okrog 8. je vzel pu-
ško svojega tovariša, stopil v kot in si pognal
kroglo v prsi. Obležal je na mestu mrtev. Star
je bil 27 let. Zapustil je dve pismi in listek. Na
listku je vzel slovo od svojega tovariša, konec
listka je pa tako zmeden, da se sklepa, da se je
Srni omračil um.

— **Velik požar.** V Stranah, župnija Hreno-
vica, je pogorelo sedem gospodarjem. Poži-
galca so prišli. Požigalec je že pred časom
poizkušal zažgati, pa takrat ga je prepočil
nočni čuvaj.

— **Nesreča na cesti.** Ko se je v sredo opol-
dne po Poljanski cesti s kolesom peljal ple-
skarski mojster Černe, mu nasproti pridirja
plašen konj, katerega se je začela plašiti še
krava. Kolesar je bil sedaj v veliki nevarnosti.
Če bi bil odskočil s kolesa, bi jo dobil od konja,
če bi šel pa v drugo stran, bi bil zabredel v
kravo. Zato je previdno zavil k progi električne
železnice in pazljivo vozil dalje. V tem pa pri-
dirja za njim električni voz, katerega vsled
pozornosti na živino ni slišal in zadene kolesa-
rja s tako silo, da je padel ter si pri padcu
raztrgal obleko, silno poškodoval kolo in se
tudi na desni roki težko poškodoval, da je mor-
al iskati zdravniške pomoči. Poškodovanec
ima čez 100 K škode.

— **Nesreče.** 27letno hčerko posestnika Mar-
gareto Pohleven v Lesnem brdu pri Vrhniki je
sunil osemletni deček s škarkami in levo oko
in jo nevarno ranil. — V Ponovčah je zagrabil
na parni žagi delavca Eg. Granzottija trans-
misijski jermen in mu popolnoma odtrgal desno
roko.

— **Tatvina dragocenosti.** Gostilničarki Ma-
rji Dermastiji na Ježici je ukradel neznan tat
iz zaklenjenega predala zlato skoro 1 meter
dolgo ovratno verižico z obeskom, tri zlate po-
ročne prstane, tri navadne zlate prstane in eno
srebrno brošo. Poleg teh stvari je odnesel tat
tudi 18 namiznih prtov in več suhih klobas.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes se pre-
daja drugi del senzacijskega filma »Ljudje med
ljudmi« po znamenitem romanu »Les misérables«
od Viktor Hugoja. Pretekli petek je bilo ob-
činstvo polno pohvale in je za nadaljevanje ve-
liko zanimanje. Zadnja predstava nočjo ob 10.
zvečer. Jutri »Obleganje Odrina«, najboljši do-
sedanjih vojnih filmov, in francoska drama »Lo-
milka src«. V terek velika senzacija »Kapitan
Scott«.

Stajersko.

— **Trbovlje.** Člani krajevnega delavskega
odбора pozor! V nedeljo dne 6. aprila 1913 ima
krajevni delavski odbor ob 6. zvečer v »De-
lavskem domu« sejo. Vabimo vse sodruga od-
bornike na točno udeležbo. Majdič Florjan.

— **Trbovlje.** Občni zbor rudarskega pev-
skega zbora se vrši v nedeljo dne 6. t. m. ob
pol 4. v »Delavskem domu«. Vsi sodrugi pevci
naj se občnega zbora gotovo udeležijo.

— **Trbovlje.** Odbori podružnice »Unije«
rudarjev avstrijskih, splošne delavske zveze
»Vzajemnost« za Stajersko in Koroško, pev-
skega zbora in rudarske godbe imajo v petek
dne 4. t. m. ob pol 4. popoldne v »Delavskem
domu« skupno važno sejo. Vabimo vse člane
navedenih odborov, da se v polnem številu in
pravočasno seje udeležijo.

— **Socialno demokratična zmaga pri občin-
skih volitvah.** V sredo so bile občinske volitve
za tretji razred v Eggenbergu. Socialno demok-
ratično delavstvo je sijajno zmagalo, vključ
temu, da je bila proti njim združena klerikalna
in liberalna purgarija. Oddanih je bilo vsega
skupaj 1100 glasov. Socialno demokratični kan-
didati so dobili 734 glasov, kandidati združene
purgarije pa 335 glasov, ostali glasovi so bili
razcepljeni ali pa neveljavni. Zlasti klerikalci
so se poganjali za meščanske mišmaš-kandidate,
vključ temu so dobili kandidatje meščanskih
strank za 100 glasov manj kakor pred tremi
leti, socialisti pa za 100 glasov več.

— **Nenavaden vzrok samomora.** V okolici
Ivnice je našla v sredo popoldne dnarica Fras,
ko se je vrnila od dela domov, svojega 28let-
nega sina obešenega. Sin je bil krojaški pomoč-
nik in edina opora svoje revne, stare matere.
Pustil je pismo, v katerem pove, da je zato iz-
vršil samomor, ker je imel krive noge.

— **Strahoten samomor.** V domobranski vo-
jašnici v Gradcu se je ustrelil v četrtek zjutraj

poddesetnik Kopnik. Postavil si je pred prsi
strojno puško in sprožil celo vrsto strelcev. Bil
je popolnoma razmesarijen. Zapustil je pismo,
v katerem pravi, da se je ustrelil iz raznih
vzrokov, ki pa nikogar ne brigajo.

Koroško.

— **Tovarna je pogorela.** Iz Špitale ob Dravi
poročajo: V pondeljek popoldne je pričelo go-
reti v likalnici tovarne za suknjo Zmelnig. V
nekaj minutah je bil že ves gorenji del likalnice
v plamenu. Delavstvo se je rešilo. V spodnjih
prostorih tovarne je imel mizarsko delavnico
Sommeregger, kateremu je tudi vse pogorelo.
V tovarni za suknjo znaša škoda 80.000 K, mi-
zar Sommeregger pa ima 25 do 30 tisoč kron
škoda. Oba sta bila zavarovana. Kako da je na-
stal ogenj, še ni razjasnjeno.

— **Mednarodni slepar.** V Beljak je prišel
pred kratkim eleganten tujec, ki se je izdajal
za zastopnika tvrdke Stagni v Aleksandriji. Ali
Kamen, tako se je mož pihal, je tujec, da je pri-
šel v Beljak obenem kot zastopnik družbe, ki
namerava zgraditi pri piramidah velik, elegan-
ten hotel. Naročil je res pri neki tovarni za po-
hišstvo oprave za 40 sob, pri neki lesni trgovini
pa je naročil za 80 vagonov stavbnega lesa.
Tvrdke pa so brzojavno vprašale v Egiptu, od-
koder je prišel odgovor, da vse skupaj ni nič
res. Ko so hoteli dozdevnega Ali Kamna areti-
rati, je ta že izginil. Sumijo, da je to tisti, ka-
tereza išče tudi deželno sodišče ljubljansko za-
radi podobnih goljufij, ki jih je izvršil v Ljub-
ljani, kjer se je izdajal za zastopnika tvrdke
Karau in drug v Aleksandriji. Kam je sedaj po-
begnil, ni znano. Policija domneva, da ima
opravka z zloglasnim sleparjem, turškim poda-
nikom Sabah Salimom.

Goriško.

— **Sankcioniran zakonski načrt.** Cesar je
sankcioniral zakonski načrt goriškega dežel-
nega zbora glede občinskih posredovalnih
uradov.

— **Okrajna organizacija v Gorici** vabi vse
zaupnike iz mesta in okolice na zaupni sesta-
nek, ki se vrši v nedeljo, dne 6. t. m., ob 10.
popoldne v »Delavskem domu« v Gorici v
svrhu sestavitve veselicega odbora za 1. maj-
nik.

Istra.

— **Deželnozborna dopolnilna volitev v
Pulju.** Kakor smo že poročali, je razpisana za
18. maja dopolnilna volitev iz splošnega raz-
reda v III. okraju (mesto Pulj in predmestja:
Port' aurea, San Martin, San Michel, Poli-
carpo in Monterici). Volilno pravico imajo vsi
avstrijski državljani, ki so do razpisa volitev
dopolnili 24. leto in bivajo vsaj leto dni v ob-
čini. Volilni imenik je razporejen od 1. do 14.
t. m. in je dolžnost volilcev, da se pravočasno
pripravijo, ali so pravilno vpisani, in če niso
vpisani, da reklamirajo. Volilni imenik si je
omislil tudi volilni odbor naše stranke in je
vsak dan od jutra do noči volilcem na razpo-
lago v kavarni »Istria«. Volilcev v okraju je
okoli 6000; od teh je najmanj 60% delavcev.
Naša dolžnost je, da ne izpustimo te bore vo-
lilne pravice iz rok, ki smo si jo le z velikim
naporom pridobili. Vsak agitiraj od osebe do
osebe za socialističnega kandidata!

Vestnik organizacij.

Šišenska podružnica »Vzajemnosti« naznanja, da
priredi v nedeljo, dne 1. junija — v slučaju slabega vremena
8. junija — veliko vrtno veselico v korist svoje knjižnice,
ter prosti vse sodruga organizacije, da na ta dan ne prire-
jajo svojih veselici, oziroma izletov.

Knjižnica šišenske podružnice »Vzajemnosti« se v
sredi aprila otvori. Knjižgo, so že pri knjižgovezu, potrebne
tiskovine so tudi gotove. Želja šišenskih sodrugov se torej
v kratkem izpolni, imeli bomo knjižnico izbranih leposlovnih
knjig. Ob tej priliki opozarjamo člane, da agitirajo med svoji-
mi znanci in prijatelji za pristop k podružnici, čim več
članov bo imela, tem več koristi bo lahko nudila svojim
članom.

Moščanska podružnica »Vzajemnosti« ima sejo v
sredo 9. aprila ob 8. zvečer v gostilni pri Dimm.

Športni odsek »Vzajemnosti« poziva vse svoje člane,
polnoštevilno udeležje velevažnega sestvuka, ki bo v soboto
5. aprila v društvenih prostorih, Selenburgova ulica 6.

Trst.

— **Nezdravo varčevanje.** Iz krogov trža-
ških poštnih in brzojavnih uslužbencev smo
dobili sledeči zanimivi dopis, ki kaže dokaj
jasno, da vladajo v imenovanem c. kr. držav-
nem obratu precej nečedne razmere: Uredni-
štvu »Zarje« v Ljubljani. V telefoničnem od-
delku tržaškega poštnega in brzojavnega rav-
nateljstva diši močno po neredu. Že prve dne-
ve t. l. so dobili vsi načelniki oddelkov ukaz,
da morajo varčevati če že ne drugje, pa vsaj
pri osebju. Seveda pri nižjem osebju, ne mor-
da pri onem visokem, ki je za svoje pohajko-
vanje mastno plačano. Tak ukaz je dobil tudi
naš telefonični oddelek. Delali boste, da do-
naša telefon Trstavi precej dobička. To rad pri-
znamam. V Trstu imamo približno 6000 tele-
foničnih abonentov, ki plačujejo povprečno po
200 kron na leto, kar znaša 1.200.000 kron
skupaj. Delali boste, da živimo v hudih časih,
da imamo mobilizacijo in da potrebuje država
mnogo denarja. To je zopet vse lepo in res.
Toda z Dunaja so došle informacije, da od tam
ni bilo ukazano Trstu, naj začneja varčevati.
Odkod in zakaj je torej došel ta ukaz. Jaz, ki
živim v tem delu, čujem od mnogih strani
nekšno povest, ki govori o veliki in predrzni
miški, katere grize in grize na način, da nastane
potem primanjkljaj. Trst je eminentno trgo-
vinsko mesto in tako namerava ostati. Tukaj
se potrebuje mnogo telefona. Pa je vendar na
stotine in stotine tvrdk, ki so naprosile, naj se
jim napravi telefon, pa zaman. Pravijo, da
ni denarja in nočejo zadovoljiti novih abonen-
tov kljub dejstvu, da je telefonična mreža pre-
cej dobro razdeljena in močna. Tvrdkam in tr-
govcem nočejo ustreči zaradi pomanjkanja de-
narja. Ako se pa zahoče kakemu stanovalcu v
kaki c. kr. palači, ali pa da želi to priatelji ka-

kega visokega uradnika, kak svetnik ali nje-
gova ljubica, tedaj se seveda naroči, da se ima-
tam in tam napravi telefon in spoji z omrež-
jem. Vse to seveda brezplačno. Tudi sedaj se
dela že dva meseca za Miramar. Stroške bo
plačal erar. Za delavce pa ni denarja in ni de-
narja za njemu novih delavcev. Pred kratkim
so uslužbenci pri telefonu vprašali za poviša-
nje mezd. Za odgovor so dobili nalogo, da mo-
rajo brezplačno delati ob nedeljah in praznikih,
kar se dosedaj ni godilo. V c. kr. obratu se krši
torej zakon o nedeljskem počitku, pa se potem
zahteva, da ga drugi ne bodo kršili. Kdor se
protivi temu ukazu, ga kratkoma odlovo iz
službe. Vse zaradi varčevanja. In ti delavci, ki
morajo delati tudi ob nedeljah (brezplačno)
dobe približno po 3 do 4 krone plače na dan in
morajo delati od 7. zjutraj do 5. zvečer na ne-
varnih delih, po strehah in dimnikih. Pred dve-
ma sobotama so dobili ukaz, da ne smejo delati
več do 2., kakor je bilo to dosedaj v veljavi,
marveč do 5. popoldan. Deputacija nadzorni-
kov in delovodij se je podala k ravnatelstvu,
da protestira in je zahtevala, da naj se dovoli
delati le do 2. popoldne. Nadzornikom so ustre-
gli, delovodjem ne. Sedaj se mora delati do
5. tudi ob sobotah. In ti delovodje in nadzorniki
dobivajo veliko plačo, ki znaša 120 kron me-
sečno. Vseh je 15. Nekateri morajo preživljati
z imenovano plačo po 5 do 6 otrok poleg sebe
in žene. Zato, ker nimajo velike plače, imajo
pa pompozni naslov nadzornikov ali delovodij.
Ti reveži pa so imeli dosedaj doklado pri ne-
katerih delih. To doklado, ki sicer ni bila ve-
lika, a je vendar znašala nekaj, so jim odvzeli
in jih prisilili, da morajo vseeno vršiti brez do-
klade ona dela, ki so jih vršili dosedaj za do-
klado. Take so razmere pri slavnem tržaškem
telefonskem uradu in tako se godi tržaškim
c. kr. telefonskim delovodjem, nadzornikom
in delavcem. Pa še nekaj. Dosedaj so imeli ti
delovodje na razpolago sobo, da so v njej pi-
sali in pripravljali delo. Sedaj se je telefonska
centrala razširila, pa so jim vzeli tudi to sobo
in delati morajo na stopnicah. Kmalu jih bodo
menda zapodili v stranišče. Take so sedaj raz-
mere pri nas. Objavite prosim teh par vrstic
in vam bom poslal v kratkem še nekaj bolj za-
nimivega. Vdani Vaš . . .

— **Davek za javne predstave in veselice.**
Deželni odbor tržaški razglašal načrt zakona
glede vpeljevala davka za javne predstave in ve-
selice za Trst. Ta zakonski načrt je bil že na
dnevnom redu deželnega zbora lanske leto in
pride v bodočem zasedanju zopet na dnevni
red. V tretjem odstavku tega zakonskega na-
črta se predlagajo sledeče davčne postavke:
po 2 vinarja za vstopnice, ki stanejo 20 v.,
po 4 v. za vstopnice od 20 v. do 60 v.,
po 6 v. za vstopnice od 60 v. do 1 krone,
po 10 v. za vstopnice od 1 krone do 2 kron
in po 10 v. več za vsako krono za vstopnice
nad dvema kronama. Pri aboniranih vstopni-
cah se zaračuna davek po visokosti abonentske
cene. Znižane in proste vstopnice se obdačijo
po prvotni ceni. Izvzeti so javni muzeji, preda-
vanja, ki imajo znanstveni ali umetniški zna-
čaj, in dobrotelne prireditve, za katere pa se
mora vedno za vsak slučaj prositi mestni
zastop.

— **Listnica uredništva:** I. T. v T.: Naznanilo
smo prejeli za četrtkovno številko prepozno!

Socialno politični pregled.

— **Občno konsumno društvo v Idriji** se čez
dalje krasneje razvija. Meseca marca lanskega
leta je imelo skupnega prometa 56.712 K 49 v.
letos pa 80.582 K 69 v, torej več 23.870 K 20 v.
Denarnega prometa v prodajalnah pa lanske
leto marca 21.416 K 90 v, letos pa 30.709 K 57 v,
torej več letos 9292 K 67 v, in sicer: v centrali
4298 K 62 v, v filijalki pod Gorami 3747 K 18 v
in v filijalki v Spodnji Idriji 1246 K 78 v več kot
lani. Napredek je očividni. Zadrugi, le tako
naprej, uspeh društva je vaš uspeh.

— **Cene na svetovnem trgu in carine.** Agrarci
se kaj radi sklicujejo na Angleško, češ: tudi v
tem paradizu svobodne trgovine, kjer ne po-
znajo žitne carine, kjer že leta in leta uvažajo
zmrzjeno argentinsko meso v neomejenih mno-
žinah in brez carin, razsaja draginja! Torej: so
carine nedolžne na vladajoči draginji! Tako pra-
vijo agrarci. Ampak le počasi, učeni advokati
zemljiške rente! Kaj moramo plačati v Avstriji,
ako uvažamo pšenico iz tujine? Prvič: sve-
tovno ceno, ki jo opredeljujejo ponudba in po-
vpraševanje po blagu na svetovnem trgu; dru-
gič: tovarnino in tretjič: carino. Uvozna cena tuje
pšenice je torej enaka vrsti svetovne cene
+ tovarnine + carine. Kaj moramo plačati do-
mašim agrarcem za pšenico? Več ne morejo
zahtevati kot uvozno ceno za tujo pšenico, ker
sicer bi žitni trgovci dobivali blago raje iz tu-
jine in domača pšenica bi trohnela v magacine.
Ampak tudi nič manj ne zahtevajo, razen če je
vsled izredno dobre letine več domačega blaga,
kot ga potrebujemo. Navadno je torej cena do-
mače pšenice enaka uvozni ceni tuje pšenice,
torej enaka vsoti svetovne cene, tovarnine in
carine. Zakaj je torej žito drago? Prvič, ker
je zrasla pšenica na svetovnem trgu, in drugič,
ker je carina pognala naše cene še čez svetovno
ceno. Tudi na Angleškem, kjer ne poznajo ca-
rine, se je žito podražilo — ker so zrasle sve-
tovne cene. V Avstriji je pa še mnogo hujše
kakor na Angleškem: poleg dražjih svetovnih
cen plačujemo pri nas še veliko carino. Na sve-
tovne cene avstrijska zakonodaja, t. j. avstrijski
parlament nima vpliva, ampak carino pa
lahko odpravi. In sicer brez nevarnosti za po-
ljudstvo! Zakaj carine so bile mogoče po-
trebne, dokler so padale cene na svetovnem
trgu: pri tedanjih nizkih svetovnih cenah ne-
mara domačemu poljedelstvu ne bi bilo ob-
stanka. Danes pa so cene na svetovnem trgu
da bi avstrijski poljedelci ne šli pod nič, četudi
bi carina ne podraževala njih žita še preko sve-
tovnih cen. To razlagamo že leta in leta in ve-
že vsak dojenček; le agrarci se delajo še zme-
rom neumne!

Balkanski in mednarodni položaj.

Rusija uradno izjavlja, da soglaša z mednarodno demonstracijo. Iz Pariza poročajo, da dobi Črna gora kompenzacijo, ako opusti Skader. Na bojiščih je mir.

MORNARIŠKA DEMONSTRACIJA.

Poveljnik bo Italijan?

Dunaj, 3. V mornariških krogih izjavljajo, da je najstarejši častnik na ladajah, zbranih v črnogorskih vodah, poveljnik italijanske oklopnice »Emanuele Filiberto«, kapitan Ciro, ki bo torej poveljnik mednarodne eskadre. (To se menda ne bo vjemalo. Poveljnik avstrijske eskadre je admiral, torej bo že ta po činu starejši.)

Črna gora se vda?

London, 3. Reuterjeva agentura poroča: V diplomatskih krogih mislijo, da bo Črna gora naposled izpolnila želje velesil. O korakih, ki bi se imeli storiti, če ostane brodomna demonstracija brez uspeha, mislijo da ni umestno govoriti.

»Ne motite mi spanja!«

London, 3. »Daily Express« poroča s Cetinja: Ko je včeraj prišla na Cetinje vest o prihodu avstro-ogrsko eskadre, so zbudili kralja Nikolo in mu sporočili dogodek. Kralj pa je zaklical: Ne motite mojega spanja!

Rusija soglaša.

Milan, 4. »Corriere della Sera« poroča iz Peterburga: »Rusija se ne udeležuje mornariške demonstracije proti Črni gori, toda odobravlja jo. O tem je bila izdana sledeča uradna izjava: Ker je nastala potreba mornariške demonstracije v črnogorskih vodah, potreba, ki jo je priznala konferenca poslanikov v Londonu, se Rusija ne udeležuje te demonstracije, izrekla pa se je za demonstracijo, ki ima mednarodni značaj in katere se udeležijo tudi francoske in angleške ladje.«

Avstrijske barke.

Kotor, 3. Avstro-ogrsko ladje križarijo med Barom in Sv. Ivanom Medvanskim.

Angleška ladja.

Malta, 3. Britanska oklopnica »De France« (?) je odpeljala odtod in menijo, da je namenjena za Krf.

Pobotajo se?

Berlin, 4. »Lokalanz.« poroča iz Pariza: Tukaj trdijo, da bi se Črna Gora pobotala, če bi ji prepustili luko Sv. Ivan Medova. Zaradi te kompenzacije se vodijo sedaj diplomatske razprave.

DUNAJ SE POGAJA S CETINJEM?

Milan, 3. »Corriere della Sera« poroča iz Londona: Seja poslanikov se je zadnji hip prelozila. Na eni strani prevladuje mnenje, da je konferenca izčrpala svojo nalogo s tem, da je zbrala soglasje vseh držav za mornariško demonstracijo, in da bi presegala svoj delokrog, če bi hotela določati sredstva, s katerimi naj se izvrši akcija. Drugo mnenje pa svetuje, naj se opusti vsaka diskusija; poraja se upanje, da se bo mogoče izogniti nasilstvu Evrope zoper malo Črno goro, ki se ne zdi nobeni državi simpatično. Razširilo se je celo glas, da bi bila Avstrija ljubša kakšna druga rešitev kakor mornariška demonstracija, od katere ne upa več takega uspeha kakor prej; priznava se, da bi bilo bolje odškodovati Črno goro za velikanske žrtve, ki jih je doprinesla za Skader. Položaj je sedaj bolj negotov in temen. Nedvomno pa Črna gora ni brez razloga suspendirala bombardiranja. To premirje spravljajo v zvezo z direktnim pogajanjem avstrijskega zunanjega ministrstva s kraljem Nikolo. Kompenzacije, o katerih se razmišljajo, so dvojne. Na eni strani gre za to, da bi se Črni gori prepustil trikot med Bojano in Drinom. Na ta način bi mogla Črna gora doseči svojo željo po dobrem izhodu do morja, ker bi tako dobila skoraj dvakrat toliko obrežja kot ga ima sedaj, in razun Bara in Ulcinja bi razpolagala tudi z lukco Sv. Ivan Medvanski. Govori se pa tudi o drugem projektu: Da bi se Skader prepustil Albaniji, ampak da bi se med Črno goro in Albanijo ustanovila personalna unija. (To ni nova ideja, ampak ni posebno verjetna.) V diplomatskih krogih v Londonu menijo, da bi Avstrija utegnila pritrditi, ker bi na ta način trajno ločila Črno goro od Srbije in bi si ustvarila prijateljsko državo, ki bi na nekak način bila protiutež proti državi kralja Petra.

Grška ladja zadržana?

Milan, 4. »Corr. della Sera« javlja iz Brindisija, da je prišla tja še nepotrjena vest, da je avstro-ogrsko brodomje, ki križari med Valono in Dračem, ustavilo grško transportno ladjo, ki je bila s srbskimi četami namenjena v Drač.

KONFERENCA POSLANIKOV.

Razburljivo glasovi.

Pariz, 3. »Gaulois« ima iz Londona razburljivo vest, da se je konferenca poslanikov odgodila na nedoločen čas in da je vsaka velesila vsled tega dobila popolno svobodo akcije; to se je baje zgodilo zaradi tega, ker niso mogle velesile včeraj vsled ugovorov posameznih vlad priti do definitivnih sklepov glede na brodomno demonstracijo. Poslaniki so se zbrali pri Sir Edward Greyu, ki je svetoval, naj se konferenca razpusti, ker spravlja nadaljevanje teh brezkoristnih razprav Evropo v položaj, ki ni le nevaren, ampak tudi smešen.

Vest se ne potrjuje.

Berlin, 3. Wolffova agentura pravi, da vest o razpustu poslaniške konference v Londonu ni potrjena in da jo je treba sprejeti z največjo rezervno. V ministristvu za zunanje zadeve pravijo, da je vest, ki jo je prinesel »Gaulois«, odločno netočna. Po informacijah iz diplomatskih krogov opozarjajo, da je treba dobro upo-

števati, da gre za mirno demonstracijo, med katero se ne odda niti en strel. Namen te akcije je blokada črnogorskih luk, da občuti Črna gora v gotovem času gospodarski učinek tega koraka. Nobena država ne bo privolila v ostrejša korake.

Danes seja.

Dunaj, 4. Poslaniška konferenca v Londonu ima danes sejo. Ravno tako ima danes sejo poslaniška konferenca v Peterburgu.

SKADER.

Boji na Tarabošu.

Cetinje, 4. O bojih na Tarabošu dohajajo v Cetinje zelo pičle vesti. Potrjuje se, da so ofenzivno prilekli Turki. Na črnogorski strani je odgovorila divizija generala Martinovića s krepkim streljanjem artiljerije. Dva bataljona iz Crnice in en bataljon s Cetinja so pod poveljstvom polkovnika Luke Gojinića besno naskočili žično bodečo ograjo, ter se jim je posrečilo zasesti tri redute. Izgube niso znane. Prišlo pa je poročilo, da je padev v teh bojih šef generalnega štaba Martinovićeve divizije, polkovnik Plamenac, eden najboljših črnogorskih častnikov.

Bojoviči pri kralju.

Cetinje, 3. Poveljnik srbskih čet pred Skadrom general Bojović je snoči došel na Cetinje ter je bil sprejet od kralja na avdienci. Davi se je z generalom Vukotićem vrnili k četam.

Položaj kritičen.

Praga, 4. Iz Kotora poročajo »Venkov«: Nade v generalni naskok se niso izpolnile. Zavezniki so pač pridobili tal, toda glavnih turških pozicij na Tarabošu se še niso mogli polastiti. Po krvavem boju, v katerem so imeli zavezniški 3000 ranjenih, se je splošni naskok prekinil in se je sklenilo počakati na pojačanja. Z ozirom na pretečo brodomno demonstracijo in eventualno izkrcanje je postal položaj za zaveznike kritičen in boje se, da pride pri novem spopadu do obupnih krvavih bojov. Turki se branijo obupno in so tudi imeli velike izgube.

SRBIJA NE MORE IZDATI ZAVEZNIKA.

Milan, 3. »Corr. della Sera« poroča iz Belgrada: »Angleški poslanik Paget je na poseben način opomnil ministrskemu predsedniku Pašiću, da Srbija lahko izgubi simpatije Velike Britanije, če se bo še nadalje udeleževala obleganja Skadra. Pašić pa mu je odgovoril, da Srbija ne more storiti izdajstva. Pogodba veže Srbijo, da podpira Črno Goro, dokler ni sklenjen mir, in zaradi lastnega dostojanstva mora Srbija ostati zvesta svoji sestri po narodnosti. Odpoklicati srbske čete bi pomenilo smrt balkanske zveze, in angleški državniki sami so dostikrat priporočali, naj se ohrani ta zveza, tudi če bi bilo treba težkih žrtev za to. Naposled je Skader za Črno Goro življenjskega interesa. Pašić je izrazil upanje, da bo angleški narod razumel posebni položaj, v katerem se nahaja Srbija napram Črni Gori. Črna Gora ne sme izvršiti samomora in Srbija je že zaradi svoje časti ne more prepustiti njeni usodi.

BOJKOT V SRBIJI?

Dunaj, 4. Tukajšnji industrijski krogi so dobili obvestilo, da se pripravlja v Srbiji resno gibanje za bojkotiranje blaga, ki prihaja iz Avstrije in z Ogrskega.

TURŠKI JETNIKI V SRBIJI.

Belgrad, 4. Vojni minister je izdal naredbo, da se odpuste vsi turški vojni ujetniki, ki so doma v okupiranih krajih, in se pošljejo domov.

PRED ČATALDŽO.

Mir.

Carigrad, 3. Uradno poročajo: Pred Čataldžo je bil tudi včeraj mir. Samo na našem levem krilu je artiljerija obstreljevala sovražnika, ki gradi na tem mestu okope. Sovražnik je streljal na naše oddelke za rekonosciranje. Naša mornarica se je udeležila artiljerijskega boja. Pred Bulajrom se ni nič zgodilo. Zdravstveno stanje čet je ugodno.

ODRIN.

Prihod Ferdinanda.

Soifja, 3. Ponoči so se ministri odpeljali v Odrin, da pripravijo slavnostni prihod Ferdinanda v mesto. Vrnejo se jutri ali najpozneje v soboto. Takrat se izroči odgovor na noto velesil.

MIROVNO VPRAŠANJE.

London, 4. Reuterjeva agentura javlja: Velesile, Bolgarska in Turčija so prišle v pogajanja za novo bolgarsko-turško mejo do rezultata, ki pomeni toliko kolikor neformalen sporazum.

GRKI ZOPER ITALIJO.

Atene, 4. V grškem časopisju je opaziti veliko razburjenje proti Italiji zaradi njenega zadržavanja v vprašanju albanskih meja. Časopisje naglašja, da Grška ni vodila osvobodilnega boja v Epiru zato, da bodo njega prebivalci, ki so veliko storili za kulturo in ki so bili prvoborniki grške narodne ideje, zdaj postavljeni pod vladno barbarskega in neciviliziranega albanskega naroda, ki je vedno le puštil in plenil Epir. Prebivalstvo Epira se bo upiralo do skrajnosti. Grška armada ne bo zapustila zasedenega ozemlja, tudi če bi se ji ukazalo, in se bo zoperstavila vsaki tuji armadi, naj pride iz Rima ali pa iz Trsta.

RUSKO DARILO.

Dunaj, 4. Včerajšnja »Reichspost« poroča iz Kotora: V spremstvu grških transportnih la-

dij, ki so pravkar pripeljale srbske čete in topove v Sv. Ivan Medovo, je tudi ruska ladja, ki izkrca v Baru sedem topov, enajst milijonov nabojev in 40.555 plaščev. To je darilo Rusije za Črno goro in Srbijo.

NENASITNI MOLOH.

Še 15.000 rekrutov.

Dunaj, 4. »Deutschnationale Korrespondenz« poroča, da je vojna uprava že izdelala zakonsko predlogo, ki zvišuje rekrutni kontingent za 15.000 mož.

LUKACS SE PERE — AMPAK KAKO!

Vzklicna razprava v pravdi Lukacs contra Desy.

Budimpešta, 3. Pred kraljevsko stolico se je danes začela vzklicna razprava v pravdi ministrskega predsednika Lukacsja proti poslancu Desyju. Državni pravdnik je predložil sodišču obširno pisanje, v katerem se sklicuje na sklepe poslanske in magnatske zbornice, s katerimi sta zbornici sprejeli v vednost opravičilo ministrskega predsednika. (Kakor da bi se sodišče moralo ozirati na sklepe podkupljene Lukacsseve klientele!) Državni pravdnik pravi, da se je poslanska zbornica postavila na stališče prve instance; kraljevska stolica ne sme prekucniti tega stališča, da ne izzove težke »ustavne krize« (s tem da lumpa označi za lumpa!). Politični faktor je razrešil politično stran afera, kraljevska stolica naj razreši ostalo, »ne da bi ponovilo dokazilno postopanje« (!!). Vzklicna razprava se konča jutri.

PRAVDA ZOPER ŠESTERO POSLANCEV.

Budimpešta, 3. Danes dopoldne se je pred kazenskim sodiščem začela razprava proti bivšim državnim poslancom: Becku, Zachariasu, Hofmannu, Markusu, Meremu in Madarasu ml. Obtoženci so 21. marca 1910 na seji poslanske zbornice bombardirali tedanjega ministrskega predsednika grofa Khuen-Hedervarya in poljedelskega ministra Serenyja s tintniki, knjigami in drugimi »projektili«, tako da sta bila lahko ranjena. Na razpravi je Beck priznal, da je v splošnem dirindaju zagnal proti ministrskemu predsedniku knjigo; Hofmann izpove, da je zalučal zvezek proti grofu Khuen. Ostali obtoženci zanikajo krivdo. Zaslisan je bil tudi grof Khuen, ki je na vprašanje enega zagovornikov, ako želi, da so obtoženci kaznovani, odgovoril, da želi obtožencem kaznen, ker je bil vsled njih dejanja telesno poškodovan in oviran v svojih uradnih dolžnostih.

DRŽAVNA POLICIJA NA REKI.

Budimpešta, 4. Ogrska vlada ima namen podrvati policijo na Reki. Župan dr. Fran Vio in njegov sin državni poslanec dr. Vio sta se zaradi tega odpeljala v Budimpešto, da bi pregovorila Lukacsja. V nasprotnem slučaju ima župan namen demisionirati. Lukacs je izjavil, da vlada ne more opustiti svojega namena. Ako župan res demisionira, bo pa razpustila mestni svet in imenovala vladnega komisarja.

SRBSKA SKUPŠTINA.

Belgrad, 4. Včeraj se je skupština zopet sešla. Ministrski predsednik Pašić je glasil hrabrost srbskih vojakov in častnikov, ter obljubil, da bo vlada poskrbela tudi za družine padlih ter za ranjence. Nacionalist Ribarac je interpeliral, če obstoja med zavezniki kakšna pogodba in kaj da obsega, zlasti če je kaj dogovorjeno zaradi razdelitve osvojenih krajev in če ostane srbska vojska v krajih, ki jih je zasedla. Nadalje vprašuje nacionalistična interpelacija, koliko Srbov je bilo pred Odrinom in katere utrdbe so zavzeli Srbi. Državni svet predlaga, da se dovoli finančnemu ministru izdelati za deset milijonov dinarjev novega srebrnega in za dva milijona štiristotisoč dinarjev pa niklastega denarja.

SRBI OB JADRANSKEM MORJU.

Belgrad, 4. »Štampa« piše, da bi bila Srbija pripravljena prepustiti Bolgarski Bitolje, Ohrid, Prilep in Veles, če podpira Bolgarska zahtevo Srbije, da bo lahko ostala ob Jadranskem morju.

DRŽAVNI TAJNIK JAGOW O BALKANSKIH VPRAŠANJH.

Berlin, 3. Na seji proračunske komisije je državni tajnik Jagow pri razpravi o proračunu za zunanji urad odgovarjal na različna vprašanja glede položaja na Balkanu. Izvajal je: Balkanska zveza je bila zamišljena v začetku kot zveza vseh balkanskih držav s Turčijo vred. Ker pa Porta ni bila naklonjena taki zvezi, se je sklenila v juniju 1912 zveza ostalih balkanskih držav. Do zadnjih dni pred izbruhom vojne je bilo vojno razpoloženje po glavnih mestih balkanskih držav še popolnoma dvomljivo in začetek vojne je izbruhnil proti želji ostalih zaveznikov, ker je Črna gora predčasno udarila. Glede rešitve albanskega vprašanja je bila Nemčija vedno na strani svojih zaveznikov in je porabila vsako priliko, da posreduje. Odkar je začeto to vprašanje, je stala Nemčija zvesto ob strani Avstro-Ogrske in je bila tudi takoj pripravljena, da se na željo svoje zaveznice udeleži mornariške demonstracije ob črnogorskem obrežju. Kako da se bo razvila zadeva s Črno goro, ki je zelo trdovratna, o tem ni mogoče danes že kaj gotovega reči. Vse velesile so složne v tem, da mora dobiti Albanija Skader, ki je največje mesto z albanskim prebivalstvom. Pogajanja med Bolgarijo in Romanijo še niso tako daleč, da bi se lahko že danes govorilo o podrobnostih. Nota, ki so jo bile pred kratkim izročile velesile Porti, je imela namen, da se zavaruje Turčiji po njenem propadu kolikor mogoče mnogo. Ali dogodki v Carigradu so pokazali, da je ves trud velesil brezuspešen. Vsa finančna vprašanja Turčije se bodo rešila v Parizu s sodelovanjem strokovnjakov. Priprave so že v teku. Mejo Midija-Enos, ki so jo predlagale velesile zavojevalcem, je Turčija sprejela. Vprašanje otokov, ki je bilo rešile velesile, je zelo težavno. Nemčija zasleduje pri tem

vprašanju smer, da ne bo ogrožena azijska posest Turčije. Glede azijske posesti Turčije gre delo nemške diplomacije za tem, da se ohrani status quo in da se ojačijo življenjske sile Turčije. Dardanelsko vprašanje ni doslej še nobena velesila začela. Na londonski konferenci poslaničkov se je doseglo začasno zedinjenje glede načel, po katerih se pritegnejo balkanski zaveznički k poravnavi turškega državnega dolga.

LJUTI OSEBNI NAPADI NA MINISTRA LLOYD - GEORGEJA.

Skandali v angleški poslanski zbornici.

London, 4. V poslanski zbornici je konservativni poslanec Keby - Fletscher vložil pismo vprašanje, ali vleče finančni minister poleg svoje plače še kake druge postranske dohodke (interpelacija namigava na očitke, da prejema finančni minister Lloyd - George za različne usluge od Marconijeve družbe za brezžični brzojav »nagrada«). Finančni minister Lloyd George je vprašanje odločno zanikal. Nato je Keby-Fletscher vložil dodatno vprašanje, ali ni finančni minister dolžan izogibati se nepoštenih in nespodobnih špekulacij. Ob teh besedah je nastal v zbornici velikanski hrup; Lloyd-George je ves blede zahteval, da se vprašanje spisano vložijo. Energičnemu nastopu predsednika se je posrečilo, da je nastal zopet mir. (O aferi z Marconijevo družbo, v katero so zapleteni tudi drugi ministri, razpravlja posebna preiskovalna komisija. Komisija je sklenila, da dveh napadenim ministrom sovražnih žurnalstov: Beloe in Chestertona ne zasliši, vsled česar je eden konservativnih članov komisije odložil svoj mandat. Konservativni časopisje zahteva, da prizadeti ministri odstopijo; ampak obnašanje liberalne stranke ne kaže, da bo imela afera politične posledice in liberalno dnevno časopisje brani prav odločno napadene ministre, dasi nekateri neodvisni listi prav nič ne prikrivajo, da je zadeva liberalni vladi od sile neprijetna.)

NA TRILETNO JEČO OBDOBJENO SUFRAŽETKA.

London, 4. Pankhurstova, ki je povzročila dinamični atentat na hišo finančnega ministra Lloyd Georgeja, je bila obsojena na triletno ječo.

MORILEC SHINAS JETIČEN.

Atene, 4. Zdravniki, ki so imeli preiskati zdravstveno stanje kraljevega morilca Shinas, izrekajo, da je jetičen.

KASACIJSKO SODIŠČE JE ZAVRNILO PRITOŽBO AVTOMOBILNIH BANDITOV.

Pariz, 4. Kasacijsko sodišče je zavrnilo ničnostno pritožbo avtomobilnih banditov, katerih štirje so obsojeni na smrt.

ODPLAVLJENI FRANCOŠKI POMORŠČAKI

Toulon, 4. Na vojni v Bizerto je s podmorskega čolna »Touroyoise« odnesel val sedem mož. Dva so rešili. Med utopljenici je en poročnik in en praporščak.

MONGOLSKO VPRAŠANJE.

Poravnava kitajsko-ruskega spora.

Peterburg, 4. Kitajska vlada je izjavila, da je pripravljena pogajati se z rusko vlado o mongolskem vprašanju.

Novice.

* Avstrijska cenzura. Prav značilna dogodivščina iz delovanja dunajske cenzure je obelodanjena v »Neues Pester Journal«: Ko je nekot rajni Jantsch vložil pri cenzurski oblasti Šekspirjevo žaloigro »Julij Cezar« in prosil za dovoljenje uprizoritve v praterskem gledališču, je napisal uradni cenzurske oblasti v odlok: »Uprizoriti se sme, a igralci ne smejo pri predstavi nositi moderne avstrijske uniforme. (Julij Cezar je živel ob času Kristusovega rojstva, snov drame je torej devetnajststo let stara.)

* Občinske volitve na Danskem in žensstvo. V prvi polovici meseca marca so bile po vsem Danskem občinske volitve. Socialna demokracija je priporila pri teh volitvah siljano zmago, h kateri je tudi mnogo pripomoglo razredno zavedno dansko žensstvo. V 1100 občinah je napredovala socialna demokracija od zadnjih volitev, ki so bile leta 1909, za 52.000 glasov in priporila je 300 novih mandatov. Okolo 1200 socialistov bo sedaj po danskih občinah. V Kodanju, glavnem mestu Danske, je dobila socialna demokracična stranka 49 % vseh glasov namreč 55.181. Od 55 občinskih svetovalcev v Kodanju je 27 socialistov. Leta 1909 je dobila socialna demokracija v dveh mestih večino, sedaj v 11 in v 15 drugih mestih ji manjka le en mandat do absolutne večine. V kmečkih občinah je bilo leta 1909 600 socialistov, letos jih je 840. Udeležba pri volitvah je bila silno velika, nad 80 odstotkov vseh upravičencev je šlo voliti. Žene so se povsod udeležile volitev v kar največjem številu. V Kodanju je bilo izvoljenih pet sodružic v občinski zastop. V mestu Nakskov je bil izid občinskih volitev za socialno demokracijo izredno ugoden in tamošnji socialistični list je pisal po volitvah: »Delavske žene so priporile zmago. Vse so prišle na volišče! Gniljivo je bilo, kako so prihajale bolne delavske žene na volišče, nobena ni hotela ostati doma. Nimamo dovolj izrazov hvalečnosti za pogumne junakinje našega razreda.«

* Zastrupljenje s konjskim mesom. Poročali smo že v sredo, da se je v Solingu zastrupilo prav veliko ljudi z zavzvižanjem konjskega mesa. Sedaj poročajo, da je obbolelo na znakih zastrupljenja že nad 300 oseb, 250 slučajev je pa že uradno javljenih.

* Iz meščanskega močvirja. Iz Rima poročajo: Časopisi priobčujejo poročilo preiskovalnega odseka o aferi zgradbe justične palače. To poročilo bodo 7. aprila prebrali v zbornici. Najbolj kompromitirani so bivši državni tajnik v ministristvu za javne zgradbe, Pozzi, poslanec Brunialti, kasacijski svetnik Mosca in drugi. Posl. Brunialti jo očitajo, da je kot predstoj-

nik razsodišča stavbni tvečki Borelli in Rizzi-
ardi, ko je ta nekega dne zahtevala pet milijonov
več, dovolil popolnoma svojevoljno tri mi-
ljone. Posebno za Mosco je poročilo naravnost
ničujoče, Odešek je sklenil, oddati akte sodnji.
Da to stvar še nadalje preiskuje in dobi še
eventuelne druge krivce med poslanci in dr-
žavnimi uradniki. Odešek obsoja tudi vse držav-
ne oblasti, ki so prenašale varovane interese dr-
žave. Odeškova odkritja vzbujajo največjo sen-
zacijo. Značilno pri tem pa je, da so bili ti kom-
promitirani poslanci pred časom največji na-
protniki bivšega naučnega ministra Nasija, ko
je pod njegovo upravo izgubilo 200.000 lir v
tuje žepce. Državni tajnik Pozzi je fungiral v
procesu Nasi kot višji državni pravdnik in je
Nasija do kosti obral.

* **Krokodil — domača žival.** V Berlinu pri-
hajata iz mode kot domače živali pes in mačka
na njihovo mesto prihajajo — krokodili.
Ljudje, ki mislijo, da morajo imeti pri hiši kako
žival, pa ne trpijo ne psa ne mačka, si kupijo
uladega krokodila, ki ne dela nobenega kra-
vala v hiši in tudi ni v nobenem oziru nevaren.
V Ameriki je krokodil že dolgo časa udomačen.

* **Strahotno maščevanje.** V švedskem me-
stecu Falun je zastrupila služkinja osem oseb.
Bekle je služila pri veleposestniku in primešalo
lodu za vso veleposestnikovo družino, obsto-
elo iz osem oseb, strupa. Vsi osem oseb je
umrlo, čeprav so takoj poklicali zdravnika. Služ-
kinjo so aretirali, dejala je, da se je maščevala,
ker so grdo z njo ravnali.

* **Nenavaden vzrok blaznosti.** Velika srečka
todanjske loterije je povzročila te dni dve ne-
sreči. Dve četrtinski srečki sta zadela brzojavni
uradnik v Frederiku ob nemški meji in kmeto-
valec iz mestne okolice. Uradnik, ki je imel
ravno službo pri brzojavu in je prvi sprejel po-
ročilo, da je zadel, je tekel hitro domov. Bil je
tako razburjen, da so ga morali prenesti v bol-
nišnico, kjer je kmalu umrl. Kmetovalec je pa
zblaznel, ko je izvedel, da je zadel in so ga pre-
peljali v blaznico.

* **Naskok na Odrin.** Dopisnik »Pester
Lloyda« je govoril z nekaterimi ranjenimi bol-
garskimi vojaki, ki so se udeležili zadnjega na-
skoka na Odrin. »Odšli smo«, tako je pripove-
doval eden ranjenec, »25. marca ob 8. jutraj
in smo neprestano do 4. popoldne prodirali.
Pred strašnim ognjem turških baterij pa smo
se morali ustaviti in smo šli še celo nekoliko
nazaj ter se skrili za okope. Vso noč nismo spali
in v sredo ob 5. jutraj se je začelo prodiranje
znova. Ker je bila megla, smo prišli neopaženi do
prvih žic, ki so jih turški infanteristi razpeli. Ne-
kateri od nas so streljali na turške okope, ki so
bili približno 20 korakov pred nami, drugi so z
topatimi sekali žice ali ruvali kole ter potem
prodirali z bajoneti. Štirikrat se je ponovil ta
prizor: štiri jarke smo morali osvojiti. Turki
so se krepko branili do zadnjega. Turški vojak,
ki sem mu bil nastavljal bajonet na prsi in ki me
je prosil, da naj mu prizanesem, je v prihodnjem
trenutku ustrelil iz puške v me; zadel me ni, a
jaz sem ga prebodel.« — Drug vojak je pripo-
vedoval: »Naš kompanijski šef Seirekov nam je
dejal pred začetkom boja: Vojaki, kdor bi be-
žal, bo ustreljen; če bi jaz omahoval, ustrelite
me. In potem smo šli dalje, vedno za njim, proti
šestim turškim baterijam, ki so nam med oble-
ganjem prizadale mnogo škode. Vzeli smo jih
in pokončili vse moštvo.« — Tretji je pripove-
doval: »Življenje pred Odrinom je bilo že dolgo-
časno. Čez dan se nismo smeli geniti iz naših
prstenih koč, če pa smo šli zvečer po vodo na
reko, je turška artiljerija streljala na nas. Ko
smo bili v torek jutraj že pripravljeni na od-
hod, nam je dejal poveljnik: Fantje, Odrin bomo
zavzeli, ne bojte se teh ciganov, izčrpani so in
se nam ne morejo upirati. Nato smo odgovorili:
Naprej, svoboda ali smrt!« — Zopet drug vo-
jak: »Ko smo prišli do zaprek iz žic, se je vrglo
nekaj naših čet tik pred žico in so streljale,
ostale mnogoštevilnejše čete so pa obšle za-
preke in prišle do turških okopov.«

* **Razstava ruskih knjig.** V Peterburgu so
otvorili te dni razstavo knjig, ki so izšle v pre-
tečenem letu na Ruskem. Razstavljenih je
34.630 posameznih knjig, ki so bile natiskane v
133.561.886 izvodih. Knjige so vredne 104.760.000
kron. V pretečenem letu je izšlo na Ruskem

2269 knjig več kakor leta 1911. Vračunjene se-
veda niso knjige, ki izidejo brez vednosti obla-
sti. Knjige so napisane v 40 različnih jezikih.
Največ seveda v ruščini, potem slede poljske
knjige, letske, nemške, hebrejske itd.

* **Strahote meščanske vojne.** Iz Mehike
poročajo, da je prišel pred nekaj dnevi general
Cepeda, prijatelj predsednika mehikanske re-
publike Huerte, s svojimi vojaki pred državni
zapor in zahteval, da mu izroče guvernerje, ki
so Maderovi pristaši in zato zaprti, ker bodo
ustreljeni. Kazniški ravnatelj ni hotel izvr-
šiti povelja in zato je ukazal general svojim vo-
jakom, da uklenejo ravnatelja in ga zapro v ječo,
katere ravnatelj je bil doslej. Nato je Cepeda
vdril v ječo in privlekel na dvorišče guvernerja
Fernandeza. Zavezali so mu oči in ga ustrelili.
Truplo so sežgali. Ministra za notranje zadeve
so po telefonu obvestili o strahotah Cepedovih,
a prišel je prepozno, da bi jih mogel zabraniti.
General Cepeda so takoj aretirali in pravijo,
da je bil popolnoma pijan, ko je dal ustreliti gu-
vernerja.

Občinske volitve v Trstu.

Reklamirajte pravočasno!

Da olajša kontrolo volilnih imenikov, je
naša stranka otvorila sledeče reklamacijske
urade:

V mestu:

I. V ulici Pozzo bianco št. 9 (v po-
slopu zdravniške postaje okrajne bolniške bla-
gajne).

II. V gostilni »International« v ulici
Boccaccio 2. I.

III. V kavarni Union, ulica Caserma
št. 9.

IV. V prostorih zveze občinskih uslužben-
cev v ulici Stadion št. 20.

V. V gostilni »Al Tram elettrico« v ulici
Giulia št. 56.

VI. V »Delavskem domu«, ulica Madon-
nina 15, pritličje.

VII. V društveni gostilni v ul. dell'Eremo
št. 124.

VIII. V prostorih poleg zdravniške postaje
okrajne bolniške blagajne, ulica dell'Istria
št. 602.

IX. V gostilni »Alla città di Klagenfurt« v
Androna sv. Eufemija, vogal ulice Pro-
montorio.

X. V gostilni »International« v ulici Gian
Rinaldo Carli 10.

V okolici:

Škedenj: V prostorih »Delavskega iz-
obraževalnega društva« nad skladiščem »De-
lavskih konsumnih zadrug«.

Sv. M. Magdalena spodnja: V prostori-
h »Delavskega izobraževalnega društva« pri
Lukazju št. 1062.

Sv. M. Magdalena zgornja: V prostori-
h »Delavskega izobraževalnega društva« (go-
stilna Alla Vittoria).

Rocol zgornji: V gostilni »Jura« na
Lovcu.

Rocol spodnji: V gostilni »All-Orchi-
dea«.

Sv. Ivan: 1. V gostilni »pri Cecu« v ulici
S. Cilino. 2. V gostilni »Al Boschetto« v ulici
Giulia.

Vrdelca: V gostilni »Pri Marjeti« v uli-
ci dello Scoglio.

Kolonja: V gostilni novega gospodar-
skega društva.

V Sv. Križu: V prostorih podružnice
»Ljudskega odra«.

Kontovelj: V prostorih »Delavskega
izobraževalnega društva«.

Rojan: V gostilni pri Kranjcu in v go-
stilni »Al Dodici Moreris«.

Greta: V prostorih delavskega izobraže-
valnega društva (Društvena gostilna).

Barkovlje: V gostilni Starc (po do-
mače »Bužič«) na zgornji cesti.

V naslednjih dneh se otvoro reklamacijski
uradi še v Opčinah in Trebčah. — Vs-
ti uradi so na razpolago volilcem vsak dan od
7. do 9. ure zvečer, v nedeljah pa ves dan.

Volilcem priporočamo, naj se vsi prepi-
čajo v imenovanih volilnih uradih, ako so
vpisani v volilne imenike.

Glavni volilni in reklamacijski urad se na-
haja v »Delavskem domu«, ulica Madonnina 15.

KDO IMA VOLILNO PRAVICO?

Volilno pravico v IV. mestnem in II. okoli-
čanskem volilnem razredu ima, kdor

1. je avstrijski državljan;
2. je dovršil do 3. marca t. l. 24 let;
3. je bival do 3. marca t. l. najmanj tri leta
v tržaški občini, bodisi v mestu ali okolici.

Kdor ustreza navedenim zahtevam, ima
volilno pravico; ako ni vpisan v volilnem ime-
niku, mora reklamirati in s potrebnimi listina-
mi dokazati, da je do 3. marca t. l. dopolnil
24. leto, da je bival do 3. marca najmanj tri
leta v občini. Kdor reklamira, mora torej pri-
nesti v naše reklamacijske urade vojaško knji-
žico. Kdor ni bil vojak, pa naj prinese domov-
nico, krstni list ali matični izpisek. — Delavske
knjižice so veljavne le tedaj, ako jih je izdalo
županstvo, v katero je dotičnik pristojen.
Vsem, ki reklamirajo, priporočamo, naj po-
skrbe za eden naštetih dokumentov. Delavsko
knjižico je prinesli le tedaj, ako nima dotičnik
na razpolago nobenega drugega dokumenta.

Potrdilo o triletnem bivanju v tržaški ob-
čini pa izdaja policija. V onih krajih okolice,
ki ne spadajo več v področje policije, pa oro-
žništvo.

V III. mestnem in I. okoličanskem volilnem
razredu pa imajo volilno pravico vsi oni, ki
plačujejo najmanj 20 K osebnega ali 10 kron
reelnega davka.

Volilcem priporočamo, naj se potrdijo tak-
oj in pogledajo v volilni imenik, ako so vpi-
sani ali ne. Kdor ni vpisan ali je napačno vpi-
san ali ima napačno hišno številko, naj reklama-
miri. Vsak dobi vsa potrebna navodila v na-
ših reklamacijskih zgoraj navedenih uradih.

28. t. m. ob 2. popoldne poteče reklama-
cijska doba. Kdor se še ni, naj se torej prepriča
tako, ako je vpisan in ako ni, naj reklamira.

Odgovorni urednik Fran Baril.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom

obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov.
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.

Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. jutraj do 12. popoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni roki so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa
svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Najlepša birmanska darila

s katerimi razveselite svoje, si nabavite prav poceni, če se obrnete takoj na

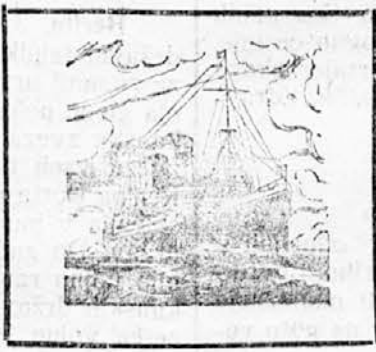
največjo zalogo ur, zlatnine in srebrnine

Blago najfineste vrste. Cene najnižje.

H. Suttner
Ljubljana, Mestni trg št. 25.
Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.
IKO Tovarniška znamka **IKO**
Naročite krasni veliki ilustrirani cenik, ki ga dobite
zastonj in poštne prosto.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo,
brezčimnim brzojoparom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopelj itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Nova proga Trst-Kanada:

1. Odhod 15. marca v Portland.

2. Odhod 12. aprila v Quebec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

FRANCOSKO ŽGANJE „DIANA“

z Mentolom je najboljšo domače sredstvo.

Dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni gospoda Gabriela Piccoli in pri gosp.:

Franc Babič,
Berjak & Šober,
Viktor Cantoni,
B. Cvančara,
L. Češnovar,
Marija Jemec,

Ivan Jelačin,
A. Jerše,
Anton Kanc,
L. Kotnik (Šiška),
J. Krivic,
Anton Krisper,

Leskovic & Meden,
Antonija Mehle,
Tomaž Mencinger,
Josip Mihelič,
J. Oblak,
J. Perdan,

V. Petričiča nasl.
J. Samec,
Ivan Pintar (Šiška),
J. Rosshäupl,
A. Stacul,
A. Sušnik,

A. Sarabon,
F. Sark,
M. Spreitzer,
Franc Terdina,
J. Vodnik (Šiška) pr,

Berta Sevar,
M. Krč-Gasperlin,
„Konsumnem društvu“
za Ljubljano in
okolico.